

VIKÁR GYÖRGY KÖSZÖNTÉSE

Drága Vikár György! Tisztelt Kollégák! Boldog vagyok és megtisztel, hogy a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület Ferenczi Sándor Emlékérmét ez évben Vikár Györgynek adjuk át, s hogy ez alkalomból méltathatom mesterem munkásságát.

Meghat, hogy két példaképem szimbolikus találkozásához asszisztálhatok, és így a pszichoanalitikus szakma nyilvánossága előtt elmondhatom, mi mindent értünk hálás Vikár Györgynek, és mi az, amit annyira tisztelünk benne.

De előbb az életút és munkássága tényeiről:

Az 1926-ban született Vikár György, a szinte kamaszként végigélt munkaszolgálat után, a Budapesti Iskola öröknek tűnő felszámoltatása, harminc év ellehetetlenítő körülményei ellenére 1961-ben csatlakozott az illegálisan, majd féllegálisan működő pszichoanalitikus csoporthoz. Hermann Imrénél történt kiképződése után pszichoanalitikus nemzedékek kis köreit nevelte fel.

Az ötvenes években pszichiáterként sorsanalízist tanult Benedek Istvántól, majd Sántha Kálmán szintén marginalitásba szorított körében neurológiát, pszichiátriát és nem utolsósorban orvostikát. Később a „Lipóton” a börtönből épphogy kiszabadult Mérei Ferentől a Rorschach-teszt értelmezését, szociálpszichológiai, összehasonlító kultúrpszichológiai szemléletet.

1975-ben, a lassan puhuló diktatúra idején Hidas Györggyel, Nemes Líviával, Paneth Gáborral és Linczényi Adorjánnal titokban felvették a Nemzetközi Pszichoanalitikus Egyesület tagjai sorába, ezzel megnyitva az utat a Budapesti Iskola feltámadásához.

Elkötelezettsége, és mint „Utam a pszichológiához” című önarcképében írja: kíváncsisága, az emberi jelenség megértésének vágya arra készítették, hogy otthagyja OIE-beli pszichiáter adjunktusi állását, és teljes energiájával pszichoanalitikus terápiával foglalkozzék a Faludi utcai gyermekpszichoterápiás rendelőben. György Júlia nyugdíjaztatása után 1983-ig vezette az intézetet, de párttag nem lévén, soha nem lett kinevezett igazgatója. Az Árpád Kórház gyermekpszichiátriai osztályának vezetőjeként ment nyugdíjba 1992-ben. Gartner-díj és Ranschburg Emlékérem tulajdonosaként 1989–1992-ben a Ma-

* Elhangzott A magyar Pszichoanalitikus Egyesület 7., őszi konferenciáján 2001. október 27-én.

gyar Pszichoanalitikus Egyesület elnöke volt. Azóta is a Tanulmányi Bizottság aktív tagja, egy időben elnöke volt.

Hogy a pszichiátria pszichoterapizálási szándékához máig nem lett hűtlen, mutatja, hogy tudtommal máig vállal szupervizori munkát az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet dr. Pável Magda vezette osztályán.

A mi nemzedékünk még emlékszik a körülményekre, amikor napi 8–10 óra intézményi munka mellett átlag 4–6 pszichoanalitikus órát vállalva kellett mestereinknek tudományos munkát végezniük, ahogy akartak és tudtak. Ennek fényében különös tiszteletet ébreszt, ahogy többek között Vikár doktor fenn tudta tartani a hagyományt – a Budapesti Iskola elméleti tevékenység iránti elkötelezettségét.

Egyéniségének szépségéről árulkodik, hogy egyszerre volt képes hű maradni a freudi, hermanni gondolatokhoz, és ugyanakkor, amennyire az információ-import éppen adott legális-féllegális lehetőségei engedték, szembenézni az új, fejlődő pszichoanalitikus teóriákkal, szuverén módon integrálni azokat saját habitusába, tudományos gondolkodásába – hogy csak egy példát említsek erre, az 1984-ben megjelent *Gyógyítás és öngyógyítás* kötetben olvasható, „Az Ego, a Self és az identitás fogalma” című tanulmányra hívnám fel a figyelmet.

Megjelent könyvei:

Találkozás az útfélen (Zákeus). Bethánia, 1946.

Csillag Máriával: *Adalékok a platybasia konzervatív kezeléséhez*. Révai Kiadó, Budapest, 1959.

Linczényi Adorjással és Radnai Bélával: *A szexuális élet zavarai*. Medicina Kiadó, Budapest, 1977.

Az ifjúkor válságai. Gondolat Kiadó, Budapest, 1980.

Gyógyítás és öngyógyítás. Budapest, Medicina Kiadó 1984.

Az emlékezés ösvényein. Esszéregény. Balassi Kiadó, Budapest, 1994.

Válság, túlélés, kreativitás. Balassi Kiadó, Budapest, 1996.

Kongresszusokon, szimpóziumokon elhangzott előadásaira mindannyian emlékszünk, persze nemzetközi (németországbeli, egyesült államokbeli, jeruzsálemi stb.) előadásait sajnos nem hallhattuk.

Fiatalabb és leendő kollégáink az utóbbi években hallgathatták az ELTE pszichológia szakán tartott előadásait, azon az egyetemen, ahol 1949–52 között maga is pszichológiát, angol és magyar irodalmat tanult, miközben az orvosi egyetemet végezte.

Tudományos érdeklődésének fő vonulatát én a trauma, a gyász pszichodinamikájának és a művészi, kulturális kreativitás, a kollektív szimbólumok gyógyító erejének és kudarcainak titkai iránti nem csillapodó kíváncsiságában látom. Legfőbb erénye pedig az én olvasatomban: hihetetlen elfogulatlansága, előítélet-mentessége, és nem utolsósorban: szövegeinek irodalmi szépsége, egyszerűsége, a nyelv szakbarbarizálása elegáns elkerülésének ritka képessége. Álláspontja szerint ugyanis a pszichológia határtudomány – a természet- és társada-

lomtudomány mezsgyéjén, melynek ráadásul a szellem játéka felé is nyitottnak kell lennie. Azért kell ennek így lennie, mert, mint írja, az emberben a legsajátabb, hogy természet és kultúra szülötte, önreflexióra képes, és spirituális igények is feszítik. Vállalnia kell hát a lebegést e határon.

Rendkívüli, a mostanában sokszor lesajnált freudi hagyományhoz csatlakozó törekvése az egyéni tapasztalat, a kórtörténeti tények tágabb kultúrtörténeti, metapszichológiai kontextusba való helyezése, és főképp az a lelki és hermeneutikai értelemben vett tapintat, ahogyan egy páciens, egy mű vagy művész, egy történelmi vagy bibliai személyiség individualitását, személyes sebeit megérinti, ahogy drámájukra és szublimációs erőfeszítéseikre, a *mindenem-tudás*, a *talán-így-volt* mintegy jótékony fátyolán át rátekin, és saját vízióját láttatni engedi – Szent Ágostontól, Hamleten, Kierkegaard Don Juanján, Ferenczi Sándoron, Balázs Bélán, Thomas Mannon át vissza a krisztianizáló görög–zsidó filozófusig; Philónig. Elemzése mindenkor elkerül a jelenségek deduktív sémákba kényszerítését. Szellemi társait, akikkel foglalkozik, soha nem használja elméleti tételek pusztá illusztrációiként.

Konfliktuskerülő egyénisége, mely mögött a decentrálás képességének és kényszerének gyermekkori eredetét sejtethetjük, sok csoporthelyzetben békítően hatott, máskor, sokak szerint gátolta a konfliktuskihordást az egyesületi drámákban. Azt azonban senki sem tagadhatja, hogy jelenléte sokszor elejét vette kisebb-nagyobb boszorkányüldözéseknek. Nos, ez a tulajdonsága a megértő hermeneutikában, beleértve pszichoanalitikusi gyakorlatát is, kizárólag erényként működik.

És itt hadd szóljak a legszemélyesebbéről is:

Végtelen hálát érek iránta, hogy lázadó, önfejű egyéniségemet soha nem korlátozta vagy büntette, sem túlzott szabályköveteléssel, sem a szeretetmegvonás legkisebb jelével, sem analízisem alatt, sem későbbi szupervízori majd kollegiális kapcsolatunk során. Nagy toleranciával kezelte pl. nyilvános jungiánus kalandozásaimat is, hogy csak egy példát említsek a sok közül. Tapintata és kíváncsisága ösztönzően hatott autonómiám megerősödésére, ezzel görcsös dacosságomat is feloldva. Személyes, társadalmi és tudományos konfliktusaimban szelíd kérdése: „*Igen? Így gondolja?*” ösztökélt és csitított egyszerre. Meggondolásra, újragondolásra, néha, idővel, bizonyos revideálásra, ugyanakkor felvállalásra is készítetett.

Példája, a vele való azonosulás soha nem gátolt abban, hogy a magam szuverén útját járjam, a saját fejemmel gondolkozzam és dolgozzam.

Köszönöm.

Mindannyiunk nevében hadd köszöntsem most a Ferenczi Emlékérem átadásakor. Kívánunk további jó munkát és egészséget.

B. Gáspár Judit